

Kentsel Yaşamda Hobi ile Meşgul Olmanın Sosyolojik Etkileri: Iğdır Üniversitesi Hobi Bahçesi Örneği

Musa YILMAZ*
Kasım ŞAHİN**

Öz

Bu çalışmanın amacı, kentsel yaşamın sunduğu boğucu ve stresli durumuyla başa çıkmaya yönelik hobi bahçesi ile meşgul olmanın, sosyolojik ve sosyo-psikolojik etkilerini saha çalışması yaparak ortaya koymaktır. Çalışma, nitel yöntemle dayalı görüşme tekniği ile elde edilen verilere dayanmaktadır. Araştırmanın deseni fenomenolojidir. Amaçlı örneklem tekniği kapsamında, hobi bahçeciliğinde daha önce deneyim sahibi olan 16 kişi araştırmaya katılımcı olarak seçilmiştir. Katılımcıların, Iğdır Üniversitesi çalışanı olması, onların üniversite bünyesinde işletilen hobi bahçeciliğinde deneyim sahibi olmaları konusunda etkili olmuştur. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, hobi bahçesi ile meşguliyetin, insanlara hem sosyolojik hem de sosyo-psikolojik olarak olumlu katkı yaptığı anlaşılmaktadır. Hobi bahçesinin kullanımı ile sadece sebze, meyve ve çiçek elde edilmemekte, aynı zamanda ailelerin, yakın çevre ve iş arkadaşların bir araya gelerek sosyal aktivite ve sosyalleşme imkânı kazanılmaktadır. Bununla beraber hobi bahçelerinin, stres atma, zihinsel rahatlama ve motivasyon artırma etkisi bakımından sosyo-psikolojik ve fizyolojik etkileri olduğu saptanmıştır. Yetiştirilen ürünlerin gelişimini, büyümesini ve meyve vermesini izlemek ve tefekkür etmek, manevi huzur verici, keyif ve mutluluk verici olduğu, bu durumun ise insanın yaşam kalitesine, kişisel gelişimine ve mesleki hayatına olumlu katkı yaptığı tespit edilmiştir. Ayrıca hobi bahçesi ile meşgul olmanın, insanlara bir şeyleri yapma, başarıya, kendini ispatlama fırsatı sunduğu ve kendine güven duygusu kazandırdığı sonucuna da varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Sosyalleşme, Psikoloji, Hobi Bahçesi, Iğdır

Sociological Effects of Being Busy with Hobby in Urban Life: The Case of Iğdır University Hobby Garden

Abstract

The aim of this study is to reveal the sociological and socio-psychological effects of being busy with the hobby garden to cope with the suffocating and stressful situation offered by urban life, by doing fieldwork. The study is based on the data obtained by the qualitative method-based interview technique. The pattern of the research is phenomenology. Within the scope of the purposeful sampling technique, 16 people who had previous experience in hobby gardening were selected as participants in the research. The fact that the participants are employees of Iğdır University has been effective in their experience in hobby gardening operated within the university. According to the results obtained in the research, it is understood that the occupation of the hobby garden makes a positive contribution to people both sociologically and socio-psychologically. With the use of the hobby garden, not only vegetables, fruits and flowers are obtained, but also the opportunity for social activity and socialization is gained by bringing families, close friends and colleagues together. In addition, hobby gardens have been found to have socio-psychological and physiological effects in terms of stress relief, mental relaxation and increasing motivation. It has been determined that watching and contemplating the development, growth and fruiting of the products grown is spiritually peaceful, enjoyable and happy, and this situation makes positive contributions to the quality of life, personal development and professional life of the person. In addition, it was concluded that being busy with the hobby garden offers people the opportunity to do something and prove themselves, and gives them a sense of self-confidence.

Keywords: Sociology, Socialization, Psychology, Hobby Garden, Iğdır

Geliş/Received: 03.05.2022

Kabul/Accepted: 06.06.2023

• **Etik Kurul Beyanı:** Bu çalışma için Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (16.03.2023 tarihli ve 2023/5 sayılı) etik kurul onayı alınmıştır.

* Dr., musayilmaz14@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9929-7814

** Dr. Öğr. Üyesi, Iğdır Üniversitesi Tarım Ekonomisi Bölümü Tarım İşletmeciliği Anabilim Dalı, kasim.sahin@igdir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6764-181X

(Makale Türü: Araştırma Makalesi)

Giriş

Türkiye’de 1950’lerde başlayan kitlesel göç ve hızlı kentleşme süreci, nüfusun kentlerde yoğunlaşmasını beraberinde getirmiştir (Keleş, 1993: 41). 2020’li yıllara gelindiğinde, kentsel nüfus oranı yaklaşık %93’lere ulaşırken, kırsal nüfus %7’lere gerilemiştir (TÜİK, 2021). Bu dramatik kentleşme olayı ile birlikte, kent ortamında beton arasında sıkışan insanın doğadan kopuşu kaçınılmaz olmuştur. Kentsel mekânda oldukça kısıtlı bir alanda ancak yer bulan doğal yaşam alanının (yeşil alanlar, hobi bahçeleri vb.) yetersiz olması, kent insanının sıkıcı ve boğucu bir ortamda yaşamasını zorunlu kılmıştır. Bu durum, toplumsal yaşamda sosyolojik ve psikolojik sorunlara yol açabilmektedir. Bu nedenle, insanın doğa ile kopan bağlarının yeniden kurulması önem arz etmektedir. Bu bağlamda, kentsel mekânda insanın doğa ile ilişkisinin bir derece kurulduğu alanlar “hobi bahçeleri” olarak görülebilir (Çelik, 2018: 9-11).

Hobi bahçesi kavramı ayrıntılı olarak irdelendiğinde, öncelikle “hobi” kavramı “uğraşı” anlamına gelmektedir (TDK, 2023). Daha genel açıdan ifade edildiğinde hobi, “kişinin özellikle rahatlamak için uğraştığı normal mesleğinin dışında bir arayış” ya da “bir kişinin zevk için zaman ayırdığı bir ilgi alanı veya faaliyet” olarak tanımlanabilir (URL-1). Bu tanımlardan hareketle hobi kavramının üç sacayağı olduğu söylenebilir. Birincisi, bireyin mesleği dışında yaşanan bir şey olması, diğeri bireyi rahatlatıcı işleve sahip olması ve son olarak, uğraşı özelliği taşımasıdır (URL-2).

Bu bilgiler ışığında insanların asıl uğraşlarının dışında boş zamanlarında yaptıkları her aktivitenin hobi olarak sayılması ne kadar doğru olabilir? Sürekli olarak sosyal medyayı takip etmek veya televizyon izlemek gibi düşüncesizce şeyler yaparak zamanın nasıl geçtiğini anlamamak kolaydır. Ancak hobiler yapılan şeyin anlamlı ve keyifli bulunmasıdır. Hobiler, tek başına sessiz vakit geçirmek, başkalarını ziyaret etmek, yemek yapmak, doğa ile iletişim kurmak, spor yapmak ve hatta tatil yapmak arasında değişebilir. Hobi olarak zevkli faaliyetlere gönüllü olarak katılmak insanların ruh sağlığına olumlu katkılar yaptığı bilinmektedir (URL-3).

Hobi olarak değerlendirilen hobi bahçeleri ise, kentte yaşayanların serbest ve boş zamanlarında genellikle sebze ve meyve üretimi için kullandıkları küçük tarım parselleri olarak tanımlanabilir (Yılmaz, Turgut ve Demircan, 2009: 96). Ancak, hobi bahçesi kavramı, sadece toprak ve bitki bağlamında bir ifade değil, aynı zamanda sosyolojik ve sosyo-psikolojik derinliğe sahip bir ifadeyi de kapsamaktadır. Bu bağlamda, iş saatleri dışında boş zaman değerlendirme yerleri ya da faaliyetleri olarak görülen, alışveriş merkezleri, eğlence mekânları, tatil yerleri ve sosyal medya uygulamaları gibi kitlelerin hayatını işgal eden unsurlar arasında, hobi bahçelerinin de yerini aldığı söylenebilir (Yılmaz, 2021: 993).

Hobi bahçeleri, kent içinde veya kentin yakınlarında kurulan ve kent sakinlerinin doğa ile buluşmasını sağlayan boş zaman değerlendirme yerleridir. Bu doğa ortamı, toplumun sosyal, fiziksel ve zihinsel sağlığını iyileştirme ve yaşam kalitesini artırma bakımından önemli rol oynamaktadır

(Aliağaoğlu ve Alevkayalı, 2017; Çelik, 2018; Kef, 2015; Yılmaz Çildam, 2022). Bu bahçeler, kent sakinlerine doğal yaşam alanı oluşturmanın yanında, özellikle, toplumun dinlenebileceği, sevdikleri ile beraber vakit geçirebileceği ve birçok etkinlikleri yapabileceği sosyal bir alan oluşturmaktadır. Bu sayede toplum, sosyolojik yönden iletişim kurma, yaşadığı sorunlarla başa çıkma, iş hayatının olumsuz etkilerini üzerinden atma ve kentin boğucu atmosferinden uzaklaşma gibi etkinliklerde bulunabilmektedir (Aliağaoğlu ve Alevkayalı, 2017: 196-197). Dolayısıyla bu bahçeler, sosyolojik bakımdan toplumun, serbest ve boş zamanlarında kentin yoğun yaşam temposundan uzaklaşarak doğada serbest zaman geçirmesini sağlarken aynı zamanda çeşitli ürün yetiştirerek doğa ile bütünleşmesini sağlayan küçük parseller olarak görülebilir (Yasak, Özay ve Akbay, 2020: 287).

Sosyolojik açıdan birçok olumlu etkileri bulunan hobi bahçelerinin, insanlara bireysel olarak da önemli etkilerinin olduğu söylenebilir. Bu doğal yaşam yerleri, bireylerin fiziksel ve psikolojik açıdan kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlayan yerler olarak görülebilir. Özellikle, stresten uzaklaştırma, rahatlatma, iyileştirme, iyi hissettirme, yenilenme sağlama ve motivasyon artırma etkisi bakımından, sosyo-psikolojik ve fizyolojik etkilere sahip olan yerler olduğu söylenebilir (Çalışkan Mimarlar, 2020: 20). Bununla beraber, insanlara fiziksel aktivite, zihinsel rahatlama ve sosyal iletişim imkanları sağlayan söz konusu doğal yaşam alanları hem bireyin yaşam kalitesine, kişisel gelişimine ve ruhsal durumuna olumlu etki yapabilir hem de depresyon ve günlük endişelerle mücadele etme gibi durumlarla başa çıkmaya yönelik katkı sağlayabilir.

Kent ile kırsal alan arasındaki en önemli farkın, doğal yaşam alanları (yeşil alanlar) olduğu söylenebilir. Çünkü kırsal yaşamda doğa, gündelik hayatın bir parçası iken, kentsel hayatta doğa, kısıtlı ve belirli bir alanda ancak yer edinebilmektedir. Kentsel mekânda doğal yaşam alanının azlığı, toplumun sosyal sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir. Dolayısıyla hobi bahçeleri, insani var oluşun yeniden kendine özgü bir ifadesi ve doğadan kopan insani bağların yeniden kurulduğu alanlar olarak görülebilir. Bu bağlamda, hobi bahçeciliği kavramı, toprak-bitki bağlamından çok öte, sosyolojik ve psikolojik bir derinliğe de sahip olduğu anlaşılmaktadır (Çelik, 2018: 10).

Bu çalışma nitel yöntemle dayalı görüşme (mülakat) tekniği ile elde edilen verilere dayanmaktadır. Çalışmanın konusu, insan-doğa ilişkisi bağlamında hobi bahçelerinin sosyolojik ve sosyo-psikolojik etkileridir. Bu bağlamda, araştırmanın problemi, doğa ortamı olan hobi bahçelerinin, insanın sosyolojisine ve psikolojisine olan etkilerinin belirlenmesidir. Çalışmanın amacı, kentsel yaşamın sunduğu boğucu ve stresli durumuyla başa çıkmaya yönelik stratejiler geliştirme bağlamında hobi bahçeleri ile meşgul olmanın, sosyolojik ve sosyo-psikolojik etkilerini saha çalışması yaparak ortaya koymaktır.

Yöntem

Bilimsel araştırmalarda kullanılan yöntemin, hedeflenen amaca uygun olması önem arz etmektedir (Karasar, 2012: 75). Araştırmanın amaca uygun olarak gerçekleştirilmesi için takip edilen

yol, usul, zihinsel tutum ve yaklaşım, amaca uygun araştırma planını ifade etmektedir (Günay, 2016: 152). Buna göre yöntem, gerçeğe ulaştırın harita ya da izlenmesi gereken yol anlamına geldiği söylenebilir (Arslantürk, 2016: 63). Bu çalışma, nitel yöntemle dayalı bir saha çalışmasıdır. Araştırma deseni olarak, çalışmanın amacına uygun nitel araştırma modellerinden fenomenolojik çözümleme deseni benimsenmiştir. Edmund Husserl'e göre, bir öz ontolojisi olan fenomenoloji, “özü görüleme” yöntemidir (Öktem, 2005: 28-29). İnsanların karşılaştığı ve günlük yaşamında farkında olduğu ancak ayrıntılı bilgi sahibi olmadığı ya da üzerinde çok düşünmediği olay, deneyim ve durum gibi olguları derinlemesine inceleyen fenomenoloji, insanların deneyimlerinin özüne ulaşmayı hedeflemektedir (Creswell, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada, araştırmaya katılan katılımcıların hobi bahçesi ile ilgili yaşamış oldukları deneyim, hissettikleri algılar ve düşünce dünyaları, sosyolojik ve psikolojik açıdan nitel bir anlayışla anlaşılmasına çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmada, nitel araştırmanın doğasına uygun ve çalışmanın amacına yönelik, olasılığa dayalı olmayan örneklem tekniği kapsamında, amaçlı örneklem tekniğine dayalı uygun durum örnekleme tekniği uygulanmıştır. Bu amaçla, fenomenoloji deseninin amaçları doğrultusunda, hobi bahçeleri üzerine meşgulliyet konusunda deneyim sahibi olan kişiler, çalışma gurubu olarak tercih edilmiştir. Hobi bahçesi, Iğdır Üniversitesi bünyesinde işletilmektedir. Katılımcıların üniversite çalışanı olması, onların hobi bahçeciliğinde deneyim sahibi olmaları konusunda etkili olmuştur. Dolayısıyla, amaçlı örneklem tekniklerinden uygun durum örnekleme kapsamında, hobi bahçeciliğinde daha önce deneyim sahibi olan 16 kişi araştırmaya katılımcı olarak seçilmiştir. Katılımcılar üniversite çalışanlarından oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 30 ile 59 arasında değişmekte olup, mesleki hayatları ise, üniversite bünyesinde faaliyet göstermektedir. Söz konusu çalışma grubunun tercih edilme nedeni, hobi bahçeciliğinde bilgili ve deneyimli olmalarıdır.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışma, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan araştırma tekniklerinden görüşme ile elde edilen verilere dayanmaktadır. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla derinlemesine veri toplama tekniğidir. Bu sayede, insanların çeşitli konulardaki bilgi, deneyim, düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesi ve anlaşılması mümkün olabilmektedir (Karasar, 2012: 165-166). Görüşme, katılımcıların sayısına ya da uygulanan kuralların katılıma göre sınıflara ayrılabilir. Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Görüşme esnasında kullanılan araç ise, yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanma sürecinde hem çalışmaya özgü sorular hazırlanmış hem de literatür taraması yoluyla hobi bahçesi ile ilgili yapılan bilimsel araştırma soruları incelenerek, bazı sorular Çelik (2018) ile Çalışkan Mimarlar'ın (2020) çalışmasındaki sorulardan esinlenerek oluşturulmuştur. Görüşme formu ile ilgili olarak, konu uzmanı öğretim üyelerinin görüşleri alınmıştır. Uzman görüşlerinden elde edilen veriler

doğrultusunda araştırmacı tarafından soruların açıklığı, uygunluğu ve yeterliliği gibi aıllardan görüşme formu yeniden incelenerek, gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Hobi bahçesi ile uğraşan ve deneyim sahibi olan katılımcılara, yapılacak olan görüşmenin konusu hakkında önceden bilgi verilmiş, daha sonra araştırmacı tarafından görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, üniversite kampüsünde her katılımcının kendi odasında, sessiz ve sakin bir ortamda yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında ses kaydı cihazı kullanılmasına izin veren katılımcıların görüşleri kaydedilmiştir. Bununla beraber araştırmacı tarafından görüşmeler yazılı olarak kaydedilmiş olup, katılımcılarla yaklaşık 25-30 dakika süren görüşmeler yapılmıştır. Böylece, katılımcıların hobi bahçesi deneyimleri ile ilgili görüşleri ayrıntılı olarak belirlenmeye çalışılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden birisi, elde edilen sonuçların inandırıcılığıdır. Bu bağlamda, geçerlik ve güvenirlik bilimsel araştırmalarda en yaygın kullanılan iki ölçüt olarak kabul edilir. Nitel araştırmada geçerlik ve güvenirlik ifadelerinin yanı sıra, inanılrlık, sonuçların doğruluğu ve araştırmacının yetkinliği gibi ifadeler de kullanılabilir (Krefting, 1991). Araştırma sonuçlarının inanılrlığını artırmak için bazı uygulamalar yapılabilmektedir. Özellikle, uzun süreli etkileşim, katılımcı teyidi ve uzman incelemesi bu uygulamalardan bazılarıdır (Holloway & Wheeler, 1996). Dolayısıyla, bu çalışmada geçerlik ve güvenirliği etkileyen ve tehdit eden faktörleri en aza indirmek ya da ortadan kaldırmak amacıyla çeşitli önlemler alınmıştır.

Geçerlik ile ilgili alınan önlemler iç geçerlik ve dış geçerlik olmak üzere iki aşamalı gerçekleştirilmiştir. Birincisi, çalışmanın iç geçerliğini sağlamak bakımından; uzman görüşleri alınmış, katılımcı teyidi yapılmış, doğrudan alıntı yapılmış ve yeterli olacak sürede etkileşim sağlanmıştır. İkincisi, çalışmanın dış geçerliğini sağlamak bakımından; veri toplama aracı ve süreci açıklanmış, verilerin analiz süreci, çalışma grubunun özellikleri ve seçim şekli belirtilmiş, çalışmanın uygulama süreci ve araştırmacının rolü belirtilmiş, araştırmaya katılan katılımcıların, çalışmanın amacına katkı sağlayacak uygun kişilerden oluştuğu belirlenmiştir.

Güvenirlik ile ilgili alınan önlemler ise iç güvenirlik ve dış güvenirlik olmak üzere iki aşamalı gerçekleştirilmiştir. Birincisi, çalışmanın iç güvenirliğini sağlamak bakımından; veriler yazılı olarak kayıt altına alınarak veri kaybının önlenmesi ve elde edilen bulguların yorum yapılmadan sunulması sağlanmıştır. İkincisi, çalışmanın dış güvenirliğini sağlamak bakımından; elde edilen veriler arasındaki tutarlılık kontrol edilerek, çalışmanın sonuç kısmında gerekli tartışmalara yer verilmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel yöntem çerçevesinde görüşme tekniğine dayalı yapılan bu çalışmada, hobi bahçesi ile meşgul olan katılımcıların, görüşme protokolündeki soruları samimi olarak cevaplamaları ve bu cevapların derinlemesine analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, hobi bahçesi ile meşgul olan katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formundaki 10 maddelik açık uçlu sorulara

verdiği cevaplar doğrultusunda elde edilen veriler, betimsel analize tabi tutulmuştur. Hobi bahçesi ile meşgul olup bu konuda bilgili ve deneyim sahibi olan 16 katılımcı ile yapılan görüşmelerde, ad ve soyadı bilgilerine araştırma etiği gereği yer verilmemiş, katılımcılar görüşme sırasına göre K1, K2, K3...K16, şeklinde kodlanmıştır. Her bir katılımcının demografik özelliği Tablo 1’de sunulmuştur. Bulgular kısmında, hobi bahçesinin kullanım amacı, sosyolojik ve sosyo-psikolojik etkileri gibi konulara ait katılımcı görüşleri, belirli kategoriler üzerinden ilgili başlıklar altında ifade edilmiştir. Çalışmada elde edilen verilerin özgün şekline mümkün olduğunca bağlı kalınarak ve katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntı yapılarak, betimsel bir yaklaşımla veriler sunulmuştur. Elde edilen bulgular, çalışmanın sonuç ve tartışma kısmında yorumlanarak tartışılmıştır.

Araştırma Etiği

Bu akademik çalışma, yayın ve araştırma etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Akademik araştırma ilke ve kurallarına riayet edilmiştir. Çalışmada faydalanılan kaynaklar kaynakçada usulüne uygun olarak gösterilmiştir. Bu çalışma için, Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanlığının 16.03.2023 tarih ve 2023/5 sayılı kararı ile izin alınmıştır.

Araştırmanın Bulguları

Iğdır Üniversitesi kampüsünde yer alan ve birçok özelliği ile ön plana çıkan hobi bahçesi, insani var oluşun yeniden bir ifadesi ve doğadan kopan insani bağların yeniden kurulduğu doğal yaşam alanı olmanın yanı sıra, sosyolojik ve psikolojik bir derinliğin ifadesini de bünyesinde barındırmaktadır. Bu bağlamda, saha çalışması kapsamında elde edilen araştırma bulguları bu kısımda sunulmuştur. Konu ile ilgili deneyim sahibi olan katılımcıların sosyal profiline ait bazı bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kod İsim	Cinsiyet	Yaş	Meslek	Ekonomik Gelir (Yaklaşık)	Medeni Hal
K1	Erkek	48	Memur	20.000 TL	Evli
K2	Erkek	38	Memur	15.000 TL	Evli
K3	Erkek	53	Memur	20.000 TL	Evli
K4	Erkek	44	Memur	15.000 TL	Evli
K5	Erkek	49	Memur	20.000 TL	Evli
K6	Erkek	58	Memur	15.000 TL	Evli
K7	Erkek	30	Memur	15.000 TL	Bekar
K8	Erkek	42	Akademisyen	30.000 TL	Evli
K9	Erkek	58	Akademisyen	35.000 TL	Evli
K10	Erkek	57	Akademisyen	35.000 TL	Evli
K11	Erkek	53	Akademisyen	35.000 TL	Evli
K12	Erkek	51	Memur	20.000 TL	Evli
K13	Erkek	57	Akademisyen	35.000 TL	Evli
K14	Erkek	54	Memur	20.000 TL	Evli
K15	Erkek	59	Akademisyen	35.000 TL	Evli
K16	Erkek	48	Akademisyen	35.000 TL	Evli

Tablo 1’de yer alan bilgilere göre, cinsiyet bakımından katılımcıların tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları ise, 30 ile 59 yaş aralığını kapsamakla birlikte en fazla 50’li yaşlarda yoğunlaşma yaşandığı söylenebilir. Mesleki açıdan ise, katılımcılar üniversite çalışanlarından

oluşmaktadır. Katılımcıların ekonomik gelir düzeyi 15.000 ile 35.000 aralığını kapsamaktadır. Aynı zamanda katılımcıların 15'i evli olup 1'i bekar olarak belirlenmiştir.

Bu bölümde ilk olarak, hobi bahçesinin kullanım amacı ve iş hayatı dışında boş zamanlarda oynadığı etkin rolü, sosyolojik açıdan belirlenmeye çalışılmıştır. Ardından, hobi bahçesinin sosyolojik ve sosyo-psikolojik etkilerinin neler olduğuna dair bulgular saptanmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulguların özgün şekline bağlı kalınarak ve katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntı yapılarak, betimsel bir yaklaşımla veriler sunulmuştur.

Hobi Bahçesi Kullanım Amacına Dair Görüşler

Kentsel mekânda insanlar, hızlı yaşam temposu ve yoğun çalışma düzenine bağlı olarak eğlenmek, dinlenmek ve çeşitli aktiviteler gerçekleştirmek amacıyla buldukları ortamdaki uzaklaşma ihtiyacı hissetmekte ve bu amaçla doğal, kırsal yaşam alanlarına özlem duymaktadır. Ancak, giderek artan kentleşme ve buna bağlı beton yığınlarına dönüşen kentsel mekânda, çoğu zaman söz konusu ihtiyacın giderilmesi mümkün olmamaktadır. Bu durumda, insanların eğlence ve dinlenme gereksiniminin giderilmesi ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla parklar, meydanlar, hayvanat bahçeleri, hobi bahçeleri, oyun alanları vb. yerler kurulmuştur. Dolayısıyla, bu yerlerden biri olan hobi bahçelerinin kullanım amacı, hem insanların sebze, meyve ve çiçek yetiştiriciliğinin hazzına vararak eğlenmesini ve dinlenmesini sağlamak hem de aile ve dostlarla bir araya gelerek zaman geçirmek, sosyal etkinlikler yaparak sosyalleşme sağlamak olduğu söylenebilir (URL-4). Bu durum, saha çalışması yapılarak katılımcıların dünyasından anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu bağlamda, katılımcılara hobi bahçesini kullanma amacının neler olduğu sorulmuş olup, elde edilen ifadeler kategorilere ayrılarak ilgili başlıklar altında sunulmuştur.

Sosyalleşme İmkânı

Hobi bahçesi ile meşgul olmanın temel amaçlarından birisi sosyalleşme imkânı sağlamasıdır. Komşuluk ve arkadaşlık ilişkilerinin, yaşanılan evin çevresinde ya da iş hayatı alanı olan kampüste değil, daha çok hobi bahçesinde güçlendiği ve bu yerin sosyalleşme imkânı bakımından belkemiği niteliğinde olduğu, katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Özellikle iş hayatında hiç tanışmadıkları kişilerle tanışma fırsatını hobi bahçesi sayesinde bulan katılımcılar, kurulan bu arkadaşlıklar sayesinde hem sosyal, kültürel olarak ve karşılıklı fikir alışverişi yaparak sosyalleşme imkânı bulduğu hem de arkadaş çevresinin genişletildiği ve yeni tanışılan kişilerle olan dostluklar daha ileri düzeye taşındığı, katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Dolayısıyla hobi bahçesi, insanların sahip olduğu sosyal ve kültürel tecrübelerinin birbirine aktarma fırsatı sunduğu bir sosyalleşme zemini olarak görülebilir. Katılımcıların, hobi bahçesini kullanma amacının sosyalleşme imkânı olduğuna dair görüşleri şöyledir: *“Hobi bahçesini kullanma amacımız birincisi olarak kampüsteki sosyal faaliyetler o kadar hani bi etkinlik yok şehirden uzağız bu aynı zamanda sosyal imkân bize sağlıyor...”* (K1).

“...Sosyalleşme açısından hobi bahçeleri belkemiği oluyor diyebilirim, insanlar evde birbirlerine gidemiyorlar ama bostan başında bakıyorsunuz ki daha farklı bir şekilde ahbaplık oluşmuş yani kesinlikle buna ben şahit oldum bazı arkadaşlıklar orda kuruluyor oradan ileri boyutta devam ediyor...” (K2).

“...Bunun dışında ordaki çevreyle daha iyi bir şekilde sosyalleştik, kampüs içerisinde görmediğimiz karşılaşmadığımız hiç tanımadığımız arkadaşlarla tanıştık onlarla hasbihal olup birbirimizle daha iyi bir diyalog kurma noktasına geldik bilgi alışverişi, fikir alışverişi işte kültürel sosyal fikir alışverişlerinde bulduk bilgilerimizi aktardık deneyimlerimizden faydalandık...” (K3), şeklinde katılımcılar görüşlerini aktarmıştır. Diğer katılımcılar da benzer görüşe sahiptir.

Doğal Ürün Elde Etme İsteği ve Sosyal Aktivite İmkânı

Hobi bahçesinin kullanım amacı sosyal aktivite ve çeşitli etkinlik yapma imkânı sağladığı ve bunun yanında organik ürün yetiştirme fırsatı sunarak, doğal yaşam alanı oluşturduğu, katılımcıların ifadeleri arasındadır. Bu doğal alanda hem spor yapmak hem de aile fertleri ile vakit geçirerek o doğal ortamı hissetmek, hobi bahçesi kullanım amaçları arasındadır. Dolayısıyla, hobi bahçesinin kullanım amacı sadece sebze, meyve ve çiçek yetiştirmek değil, aynı zamanda ailelerin bir araya gelerek sosyal aktivite imkânı bulmasıdır. Buna dair katılımcıların görüşleri şöyledir: “Hobi bahçesini öncelikle sosyal aktivite olarak kullanmayı düşündüm daha sonra işte orda o zamanı geçirirken de organik sebze yetiştirerek o tadı en azından aile fertlerine tattırmak istedim...” (K3).

“...Bikeren işin doğallığından istifade ettiğim içindir. Beni en çok etkileyen şey işin içinde doğallık olması...” (K2).

“...Diğer taraftan da mesela biz orda sebzemizi işte çilek yetiştiriyoruz yazın ihtiyacımız olan sebzeleri yetiştiriyoruz. Hatta bunları biz şey yapıyoruz kışlık olarak da kullanıyoruz konserve şeklinde falan yapıyoruz. Bu aynı zamanda hem doğal bir şekilde ordaki ürünleri yetiştirmemizi sağlıyor hem de aynı zamanda bir sosyal aktivite olarak kullanmış oluyoruz.” (K1).

Ayrıca, “Spor amaçlı açık havada bulunmak ve bitkilerin büyüdüğünü gözlemlemek...” (K12), amacıyla hobi bahçesi ile meşgul olunduğu ifade edilmiştir.

Boş Zamanı Değerlendirme

Hobi bahçesi kullanım amacına bağlı olarak, iş hayatı dışında boş zamanı değerlendirme ve zaman harcama sıklığı bakımından da bu konu özel olarak incelenmiştir. Bu bağlamda, kent hayatının hızlı yaşam temposu ve yoğun çalışma düzeninden sıyrılarak, boş zamanlarını doğal yaşam alanlarında değerlendirmek isteyen katılımcılara, hobi bahçesinde zaman geçirme sıklığı ve kimlerle beraber bu zamanı değerlendirdiğine dair durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, katılımcıların dile getirdiği düşünce ve deneyimlerine göre, çalışma saatleri dışında boş zaman değerlendirme bakımından hobi bahçesinde zaman geçirme sıklığı hafta içi çoğunlukla 1-3 saat arasında değişiklik gösterirken,

hafta sonları ise 1-7 saat aralığında değiştiği belirlenmiştir. Katılımcılar bahçeye gelirken daha çok eşler, çocuklar, arkadaşlar ve genel olarak aileler ile birlikte geldiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla hobi bahçesi, boş zamanı değerlendirme kapsamında ailelere, arkadaş gruplarına ve komşuluk ilişkilerine sosyolojik bir zemin oluşturmaktadır. Boş zaman değerlendirme bakımından hobi bahçesi ile uğraşı, bireysel olmaktan ziyade toplumsal ağırlıklı olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, katılımcıların görüşleri şöyledir: *“Hobi bahçesiyle uğraşırken hem bi katkı oldu hem bi sosyalleşme oldu hem tanıştığımız arkadaşlarımız çoğaldı...hem zamanı iyi geçirdik ailemizle beraber oralara gittik...toprakla haşır-neşir oldular...zamanı çok iyi değerlendirdik.”* (K3).

“Ailemde daha çok mesela eşim geliyor ama çocuklar da zaman zaman geliyor ancak biz hobi bahçesine daha çok...damlama sisteminde bizimle komşu olan komşuluk ilişkileri olan arkadaşlarla daha sıklıkla gideriz” (K1).

“Zaman zaman kendim gidiyorum zaman zaman ailemle gidiyorum zaman zaman çocuklarımla gidiyorum zaman zaman arkadaşlarımla gidiyorum bi şekilde ordan istifade ediyorum...ben son üç dört senedir her yazın kendi bulunduğum kampüsümde...genellikle ortalama bi kere bir saatten aşağı kalmıyorum.” (K2).

“Genellikle çoğu zaman iş çıkışı ben kendim daha çok gidiyorum ama hafta sonları çocuklarla beraber gidip çalışıyoruz işleri yapıyoruz sonra çay içiyoruz piknik yapıp dönüyoruz. Yazın hemen hemen her gün hafta sonları çocuklarla beraber gidiyoruz...ortalama bir buçuk iki saat diyelim en az bir saat duruyoruz.” (K4).

“...Bazen çocuklarla gidiyorum bazen arkadaşlarla gidiyorum. Genelde en az iki saat kalıyorum...orda vakit geçirmek güzel.” (K5).

“Haftada üç dört kez minimum giderim, burda bir saatle özellikle bahçeyi ilk kurduğum zamanlarda altı yedi saati bulan bir uğraş var ama zamanın nasıl geçtiğini bilemiyorum.” (K7).

“Eşimle birlikte gidiyorum...günde bi defa bir iki saatliğine uğruyorum.” (K10).

“Fırsat buldukça eşim ve çocuklarımla neredeyse her gün gidiyorum...1 ile3 saat arası kalıyorum.” (K11).

“Genellikle çocuklarımla gidiyorum...iki bazen de üç günde bir giderim...bir saat kalıyorum.” (K16), şeklinde katılımcılar boş zamanlarını değerlendirme sıklığını ve kimlerle bu zamanlarını değerlendirdiğini dile getirmişlerdir. Benzer ifadeler diğer katılımcılarda da mevcuttur.

Elde edilen bulgular genel olarak incelendiğinde katılımcılar, hobi bahçesini kullanma amacına dair sahip olduğu deneyimlerini ve kendi içsel dünyasında tecrübe ettiği duyguları, hisleri ve süreçleri, hobi bahçesi kullanma amacı çerçevesinde ifade etmiştir. Katılımcıların hobi bahçesini kullanım amacının sadece bitki yetiştirmek olmadığı, aynı zamanda toplumsal ilişkiler olduğu, sosyalleşme ve kültürel etkileşim bağlamında çeşitli sosyal etkinlikler için kullanıldığı belirlenmiştir. Özellikle aile

bireylerine, komşuluk ilişkilerine, yakın dost ve arkadaşlık ilişkilerine katkı sağladığı bakımından, hobi bahçesinin bir “uğraşı” olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla hobi bahçesi olgusunun sosyolojik bir derinliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Hobi Bahçesinin Sosyolojik Boyutuna Dair Görüşler

İş hayatı dışında kalan zamanlarda sosyal aktivite olarak, alışveriş merkezleri, eğlence mekânları, tatil yerleri hatta sosyal medya platformları gibi dijital ortamların yanı sıra, hobi bahçelerinin de yerini aldığı söylenebilir. Hobi bahçeleri, kent içinde veya kentin yakınlarında kurulan ve kent sakinlerinin doğa ile buluşmasını bir derece mümkün kılan yerler olarak tanımlanabilir. Bu yerlerin, toplumun sosyal, fiziksel ve zihinsel sağlığını iyileştirme, kültürel ve yaşam kalitesini artırma bakımından önemli rol oynadığı söylenebilir. Özellikle, toplumun dinlenebileceği, sevdikleri ile beraber vakit geçirebileceği, farklı insanlarla tanışıp kültürel etkileşime girebileceği ve daha birçok etkinlikleri birlikte gerçekleştirebileceği sosyal bir alan sunan bu doğal yerler, aynı zamanda sosyalleşme bakımından iletişim kurma, yaşanan sorunlarla başa çıkma, iş hayatının olumsuz etkilerini üzerinden atma ve kentin boğucu atmosferinden uzaklaşma gibi etkilere de sahip olabilmektedir. Sosyolojik bakımdan, toplumun serbest ve boş zamanlarında kentin yoğun yaşam temposundan uzaklaşmasını, doğada serbest zaman geçirmesini ve doğa ile bütünleşmesini sağlayan bu küçük parseller, saha çalışması kapsamında araştırma yapılarak incelenmiştir. Bu kapsamda, hobi bahçesinde vakit geçirmenin sosyalleşme bakımından aileye, çocuklara, komşuluk ilişkilerine, yakın çevre ve iş arkadaşlarına katkıları belirlenmeye çalışılmıştır. Görüşme tekniği ile elde edilen bulgular, katılımcının görüşleri çerçevesinde çeşitli kategorilere ayrılarak ilgili başlıklar altında sunulmuştur.

Aileye Katkısı

Kentsel mekânda binaların, duvarların ve betonların arasında sıkışan ve doğadan kopan bağların, bir derece yeniden doğa ile buluşmasını sağlayan hobi bahçeleri, toplumsal yapıyı oluşturan kurumsal öğelerden biri olan aileye oldukça önemli katkılar sağladığı görülmektedir. Bu durum, katılımcıların deneyimi ve dile getirdiği ifadelerden anlaşılmaktadır. Özellikle dört duvar arasına sıkışan ve topraktan uzaklaşan insanın bir şeyler üretme isteği ve hevesi, hobi bahçesinde gerçekleştiği söylenebilir. Bununla birlikte, ailenin hem tatil olarak değerlendirdiği yer hem de dışarıda kahvaltı faaliyeti, dost ve arkadaşlarla buluşma yeri bakımından heyecan verici bir doğal ortam olduğu, elde edilen ifadelerden anlaşılmaktadır. Katılımcılar ifadelerini şöyle dile getirmiştir: “*Hobi bahçesinin aile bireylerine tabi ki olumlu katkı yaptığını düşünüyorum, çünkü onlarda benim gibi hevesli çalışmayı seviyorlar bir şeyler yapmak üretmek onların da hoşuna gidiyor...*” (K4).

“*Ailece böyle zaman zaman mesela bir hafta sonu istiyoruz ki dostlarımızın yanında böyle bir sabah kahvaltısı yapmak istiyoruz böyle bizde bir heyecan oluşturuyor...aile içinde kendimize randevu veriyoruz haftaya kahvaltımızı bostanda yapacağız diye zaman zaman böyle randevulaştığımız oluyor...*” (K2).

“...Hobi bahçesine aile bireyleriyle de gittiğimiz oluyor güzel bir sonuç elde edebiliyoruz sosyal olarak stres olarak psikolojik olarak...(K6), şeklinde yaşanan deneyimler belirtilmiştir. Diğer katılımcılar da benzer görüşe sahiptir.

Çocuklara Katkısı

Hızlı ve yoğun tempoda seyreden kent hayatı, özellikle çocukların toprak ve yeşil alan gibi doğal çevre ile olan bağlarının kopmasına neden olabilmektedir. Toprak ve yeşilin küçük bir numunesi olan hobi bahçeleri ise, çocukların doğal çevre ile olan bağını yeniden kurma ve güçlendirme fırsatı sunmaktadır. Bu durum, katılımcıların kendi dünyalarından ve yaşadığı tecrübelerinden anlaşılmaktadır. Katılımcılara göre hobi bahçesi çocuklara olumlu katkı yapmaktadır. Özellikle betonlaşan dünyadan sıyrılıp, toprakla buluşma, toprağa ve yeşile dokunma çocuklara büyük bir heyecan, zevk ve enerji kattığı dile getirilmiştir. Çocukların zihinsel ve bedensel sağlığına ve yaşam kalitesine olumlu etki ettiği anlaşılmaktadır. Bununla beraber hobi bahçesi, çocuklar için bir muhabbet ortamı, piknik ve sosyal etkinlik alanı bakımından bir sosyalleşme fırsatı sunmaktadır. Dolayısıyla bu küçük doğal yaşam alanları, çocuklar için hem sosyolojik açıdan hem de doğayı bir derece tanıma bakımından nitelikli yerler olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum katılımcılar tarafından şöyle belirtilmiştir: “*Hobi bahçesinin çok büyük bir katkısı oldu yani o evdeki gerilim ortamını evdeki dört duvar arasına sıkışmışlığı hiçbir yere gidememezliği yani özellikle bu pandemi döneminde çok büyük sıkıntılar oldu insanların dışarıya çıkamaması topluma karışmaması çocukların çıkıp dışarda oynamaması yani çok büyük etkisi oldu bu hobi bahçesinin özellikle pandemi sonrası gerçekten ilaç gibi oldu çocukların gelip orda oynaması çamurla haşır-neşir olması toprakla bütünleşmesi çok büyük bir enerji kattı çocuklara...*” (K3).

“*Kesinlikle çok olumlu bir katkı oluyor, çocuklarım, eşim yani oraya giderken memnuniyetle zevkle gidiyorlar hoşlanarak gidiyorlar onlarda ayrı bir heyecan oluşuyor.*” (K2).

“*Çocukları da vakit buldukça getiriyorum hatta orda bazen piknik yapıyorlar bazen işte toplanıyorlar bazen çapa yapıyorlar doğal sebze yiyecekleri tanınmış oluyorlar çünkü orda tamamen organik yapıyor iş, bu da hem sağlık açısından hem de yaşam kalitesi açısından çok yüksek olumlu etki yapıyor.*” (K5).

“*Orada özellikle küçük çocukların çok sevdiği çileği mutlaka yetiştirmeye çalışıyoruz küçük çocuklar çileğin etrafına geliyorlar ama bizim esas derdimiz orda muhabbet.*” (K7), şeklinde katılımcılar çocuklar için bu yerlerin önemini dile getirmiştir.

Komşuluk ve Arkadaşlık İlişisine Katkısı

Hobi bahçesi arkadaşlık ve komşuluk ilişkisine olumlu katkılar yaptığı tespit edilmiştir. Bu yerlerin, yeni kurulan arkadaşlıkların ortaya çıkmasında ya da var olan arkadaşlığın daha da pekişmesinde önemli rol oynadığı, katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Bir taraftan arkadaşlarla muhabbet etme, samimiyet oluşturma, şakalaşma ve onları yakından tanıma fırsatı yakalayan katılımcılar, diğer taraftan iş hayatında tanışmadığı kişilerle tanışma ve yeni dostluklar edinme fırsatını

elde etmiş olmaktadır. Bir araya gelen insanlar, yardımlaşma ve paylaşma duyguları içerisinde birbirlerinin kültür, bilgi ve deneyimlerinden istifade ederek, sosyal ve kültürel bir zemin bulmaktadır. İş hayatının yorucu etkilerinden kurtulmak ve yaşadığı yerdeki zayıf olan komşuluk ilişkilerini bu sayede güçlendirmek bakımından da hobi bahçesinin etkisi büyük olmuştur. Dolayısıyla bu bahçeler, sosyolojik açıdan insanlara bir alan oluşturduğu anlaşılmaktadır. Buna dair katılımcıların görüşleri şu şekildedir: “Hobi bahçesinde vakit geçirmek yakın çevre ve iş arkadaşlarım bakımından ciddi anlamda katkı sağlıyor. Arkadaşlarla orda muhabbet ediyorsunuz şakalaşıyorsunuz konuşuyorsunuz hem onları yakından tanımış oluyorsunuz hem de herkes biraz daha rahatlamış oluyor resmi ortamın dışında daha samimi bir ortam oluşuyor...yeni dostluklar kuruluyor mesela işyerinde tanımadığınız insanları orda tanımış oluyorsunuz, onunla muhabbet ederek sosyalleşmiş oluyorsunuz...sosyalleşmeye ondan sonra arkadaşlığa katkı sağlıyor” (K5).

“Zaman zaman dostlarımıza da hatta amirlerimize de böyle bir kahvaltı ne biliğim farklı bir program bostan başında böyle bi etkinlik yapmak istemişizdir...mesela arkadaşlarımızla bir yerde buluşalım dediğimiz zaman bu sekteye uğrayabiliyor ama işin içinde bostan olduğu zaman uğramıyor herkes geliyor...bazı arkadaşlıklar orda kuruluyor oradan ileri boyutta devam ediyor...hobi bahçesi bizim sosyalleşmemizin tamamlayıcısı durumunda olmuş oluyor böylece komşuluk hukukunu hakkını evde getiremediğimizi bostan başında yerine getirmiş oluyoruz.” (K2).

“...Arkadaşlarla irtibatlı olunuyor sohbet ediliyor bazen konular açılıyor böyle çevresel olarak çok rahat bir durum oluşuyor orda hem hobi bahçesi hakkında hem iş hakkında hem genel kültür hakkında çok büyük katkısı oluyor...(K6).

“Arkadaşlarla o bahçeyi kazarken hasat ederken çalışıp yorulduğumuz zamanlarda çay içmekle...çok daha sosyalleşiyoruz orda buluştuktan sonra da farklı konular üzerinde muhabbet edebiliyoruz...sosyalleşme bakımından mükemmel bir ortam, çünkü üniversitenin her kesiminden toprakla uğraşan kişilerle aynı işi yapıyorsunuz aynı yolda arkadaşlık etmiş oluyorsunuz bu olumlu bir şey” (K7).

“Arkadaşlık ilişkilerine olumlu katkı sağlıyor yani samimiyet oluşmasını sağlıyor” (K8).

“Hobi bahçesi ortamında içe kapanık duygularımız açılıyor sohbet muhabbet bazen de öz eleştiriler gıybet hepsi oluyor” (K9).

“Bahçe komşularıyla bilgi, fikir, madde alışverişinde bulunuyoruz ve samimiyetimiz artıyor paylaşmayı öğreniyoruz...iş ortamında paylaşamadığımız konuları bahçede konuşabiliyoruz fırsat doğuyor...” (K11), şeklinde katılımcılar arkadaşlık ilişkisini hobi bahçesi üzerinden dile getirmiştir.

Sosyal Etkinlik Ortamı/Sosyalleşmeye Katkısı

“Hobi bahçesi öncelikli olarak bir sosyal ortamı oluşturmaktadır...oradaki insanlarla paylaşımda bulunuyorsunuz...kamelyalar var kenarlarda biliyorsunuz bi çay içerek bazen mangal

yaparak bu sefer onun keyfini çıkarıyorsunuz ailenizle birlikte...bir bardak çay komşularla beraber...daha samimi olan kişiler bir araya gelebiliyor...hobi bahçesi ortamını sosyalleşme bakımından en başta da belirttik komşular arasında bi sosyalleşme oluyor yardımlaşma oluyor paylaşma oluyor...bakıyorsun hiç tanımadığınız insanlarla aranızdaki muhabbetin gelişmesine elbette fayda sağlıyor...” (K1).

“...Ayrıca hoş bi ortamda bulunmuş oluyoruz çay içiyoruz beraber piknik yapıyoruz bu da güzel bir şey oluyor sosyal açıdan güzel bir aktivite olmuş oluyor.” (K4).

“Hobi bahçesini sosyalleşme bakımından çok olumlu görüyorum olması gerek daha da detaylı daha da gelişmiş daha da destekli olabilir. Belki hobi bahçemiz küçüktür ama uğraş çok güzel bir şey” (K6).

“Hobi bahçesi ortamı sosyalleşmeyi olumlu etkiliyor.” (K14), şeklinde sosyal etkinlik ve sosyalleşme bağlamında katılımcılar deneyimlerini paylaşmıştır. Benzer görüş diğer katılımcılarda da vardır.

Elde edilen bulgular çerçevesinde, hobi bahçesinin sosyolojik yönü genel olarak incelendiğinde, bu yerlerin aileye, çocuklara, komşuluk ilişkilerine ve diğer arkadaş çevrelerine olumlu katkılar sağladığı belirlenmiştir. Sosyal aktiviteler bağlamında bir araya gelen insanlara bu doğal yerler, birlikte çay ve mangal keyfi yapabilme, yabancı kişilerle tanışma birçok sosyal ve kültürel etkinlik gerçekleştirebilme bakımından çok fonksiyonlu sosyalleşme imkânı sunmaktadır. Dolayısıyla hobi bahçesi sadece bitki, meyve ve toprakla uğraşma yeri değil aynı zamanda sosyolojik ilişkilerin de önemli rol oynadığı bir yerdir. Toplumsal açıdan sosyal ve kültürel etkileşim sağlama, bireyler ve gruplar arası muhabbet ortamı oluşturma, komşuluk, arkadaşlık ve dostluk ilişkileri pekiştirme, maddi-manevi rahatlama sağlama ve daha birçok sosyo-kültürel etkinlikleri gerçekleştirme bakımından bu doğal yaşam alanlarının sosyolojik yönü daha etkin olduğu belirlenmiştir. Bununla beraber, hobi bahçesi ile uğraşı gerçekleştirmek için bir araya gelen insanların duygu, düşünce ve ortak değerleri ekseninde birbirlerine karşılıklı bağlanarak sosyal dayanışma içerisine girmeleri ve ailelerin, çocukların, komşuların ve arkadaş grubu içindeki bireylerin diğer bireylerle uyumlu ilişkilere girmesi, hobi bahçesinin sosyolojik etkilerinin bir sonucu olduğu anlaşılmaktadır.

Hobi Bahçesi ile Meşgul Olmanın Sosyo-Psikolojik Etkilerine Dair Görüşler

Doğal yaşam alanlarının unsurları olan toprağın, havanın, bitkinin kısaca yeşilin, toplumun sosyo-psikolojik yönüne önemli etkisinin olduğu aşikardır. Bu bağlamda, doğal yaşam alanlarından biri olan hobi bahçesinin insanlara yaptığı psikolojik etkileri, katılımcıların deneyimlerine dayanarak, onların içinde yaşadığı ve tecrübe ettiği dünyalarından anlamaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, hobi bahçesinin psikolojik açıdan en önemli etkisinin ne olduğunu ne çeşit duygular hissettirdiğini, mesleki hayata ve kişisel gelişime ne tür katkılar sağladığını belirlemek için görüşme gerçekleştirilmiştir. Elde

edilen bulgular, zihinsel ve ruhsal olarak rahatlama imkânı, stres atma imkânı, mutluluk ve enerji kaynağı olması ve son olarak kişisel gelişime katkısı başlığı altında farklı kategoriler şeklinde sunulmuştur.

Zihinsel ve Ruhsal Olarak Rahatlama İmkânı

Toprağa dokunmak, meyvenin ve bitkinin gelişimini izlemek, onların bakımını yapmak ve o ürünleri elde etmek, kısaca yeşille iç içe olmak insana mutluluk, huzur ve sakinlik verdiği, katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Söz konusu duygular ve hisler elde edildiğinde ise, zihinsel ve ruhsal açıdan bir rahatlama meydana geldiği anlaşılmaktadır. Doğa ile iç içe olmanın insanın zihinsel ve ruhsal sağlığı için bir tedavi edici olduğu belirlenmiştir. İnsanın, zihinsel ve ruhsal sağlığı iyi olduğunda ise, bu durum iş hayatına, ev yaşamına ve diğer işlerine olumlu katkı yaptığı saptanmıştır. Ayrıca bir şeyleri başarmanın ve yapmanın insana özgüven kazandırdığı ve böylece insan ruhunda bir rahatlama meydana geldiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, hobi bahçesinin sosyo-psikolojik açıdan olumlu etkileri olduğu anlaşılmaktadır. Buna dair görüşler şöyledir: “...Yani rahatlıyorsunuz, toprakla uğraşmak güzel, orda ki meyvenin, bitkinin büyümesini izlemek bana müthiş bir keyif veriyor. Dolayısıyla bu da insan psikolojisi üzerinde hem de insan belleği üzerinde çok olumlu katkıları var. Toprakla haşır-neşir olduğum zaman bitkiyle haşır-neşir olduğum zaman ciddi anlamda sizi rahatlatıyor, bu da ciddi anlamda psikolojik olarak insanın sağlığı açısından faydalıdır...insan psikolojik yönü olan bir varlıktır dolayısıyla eğer ruhsal sağlığı iyi ise diğer işleri de etkiliyor, diğer yaşamı da etkiliyor.” (K5).

“Huzurlu ve sakin hissediyorum...toprakla uğraşırken vücutta biriken elektriğin akıp gittiğini duyuyorum ve bu sayede gerginliklere sebep olacak durumlar ortadan kalkmış oluyor.” (K8).

“Benim için güzel bi çalışma oluyor, yapabildiğimi göstermek özgüven kazanmış oluyoruz...benim için büyük bir terapi oluyor çünkü toprakla uğraşmak toprakla meşgul olmak enerjimizi fazla enerjimizi toprağa veriyor bu bende müthiş bir rahatlama oluyor eve gidince daha böyle pozitif olduğumu anlıyorum düşünüyorum.” (K4), şeklinde katılımcılar görüşlerini aktarmıştır. Benzer görüşler diğer katılımcılarda da bulunmaktadır.

Stres Atma İmkânı

Kent hayatının trafiği, yoğunluğu, resmi ilişkileri, boğucu atmosferi ve aşırı stresi, insanı özünden ve doğadan uzaklaştırdığı bilinen bir gerçektir. İnsanın özüne dönerek içsel dünyasının sesini dinlemeye, nefes almaya ve ruhunun canlılığını hissetmeye zemin oluşturan hobi bahçeleri, sosyo-psikolojik açıdan önemlilik arz etmektedir. Bu durum katılımcıların deneyimlerinden, içsel dünyasında hissettiği duygularından ve stresle başa çıkmasından anlaşılmaktadır. Katılımcıların ifadelerine göre, toprakla meşgul olmak, bitkilerin büyümesini, gelişimini izlemek ve yetiştirilen ürünlerden faydalanmak, kısaca bahçeye yoğunlaşmak, insanın biyolojik yapısını, zihnini ve ruhunu rahatlattığı ve böylece stresin atılmasına neden olduğu anlaşılmaktadır. Stresten kurtulmanın yanı sıra motive olma ve disiplin kazanma gibi nitelikler de kazanıldığı görülmektedir. Psikolojik açıdan rahatlama yeri olan hobi

bahçesi, ayrıca sosyalleşme yeri olarak komşularla ve arkadaşlarla iletişim kurabilme ve sohbet edebilme imkânı sunduğundan, stresten kurtulmaya, rahatlamaya ve huzura neden olan bir yer olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sosyo-psikolojik açıdan toplumun stresle başa çıkmaya yarayan yerlerden biri hobi bahçeleri olarak görülebilir. Bu durumu deneyimleyen katılımcılar, ifadelerini şöyle dile getirmiştir: “...Orada insan toprakla bütünleşiyor tabiri caizse eli toprağa geçiyor. Diyelim ki kafanızda var olan böyle bi stres de varsa diyelim sadece orda ki bitkilere yoğunlaşıyorsunuz, stresi atıyor insan çok rahatlıyor...stres ortamından uzak kalıyorsunuz.” (K1).

Diğer katılımcıya göre, “Hobi bahçesi kullanma amacı stres atmak, sosyali geliştirmek, boş zamanı değerlendirmek” (K6), şeklindedir.

“Öncelikle toprakla uğraşmak insandaki stresi alıyor, işten arta kalan zamanda değerlendirdiğimiz için güzel bir şey ortaya çıkarıyor olmanın mutluluğu var. Bu duygular beni motive ediyor... hasadı alana kadar ki süreç o hasada ulaşmadaki çaba bana güzel bi disiplin kazandırıyor...kesinlikle psikolojik olarak çok rahatlıyorum...hem psikolojime hem biyolojime iyi geliyor...” (K7).

“Stres atıyorum temiz hava alıyorum kapalı ortamdan çıkmama sebep oluyor oradaki komşularla sohbet etme imkânı oluyor sosyalleşme ortamı oluşuyor...kendimi rahat hissediyorum” (K13), şeklinde katılımcılar stresle başa çıkma durumlarını dile getirmiştir.

Mutluluk ve Enerji Kaynağı Olması

Katılımcıların ifadelerine göre, sevilen bir işi yapmanın insana enerji ve mutluluk verici olduğu tespit edilmiştir. Hobi bahçesi alanında severek ve isteyerek toprak ve bitki ile meşgul olan katılımcılar, o işin başından sonuna kadar olan süreci takip ettiklerinde hevesle, mutlulukla o işi yaptıklarını ve böylece mutluluk enerjisi yakaladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bir katılımcı, bitkilerin ve meyvelerin gelişimini ve ürün vermesini manevi açıdan değerlendirerek, onun için bir tefekkür saati olduğunu ve ruhunun manevi huzurla dolduğunu dile getirmiştir. Bununla beraber, günlük rutin iş hayatı dışında böyle bir faaliyetle meşgul olmak insana enerji ve mutluluk verici olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca komşularla, arkadaşlarla bir araya gelerek sohbet zemini oluşturmak, sosyalleşerek yalnızlığı gidermek, mutluluk verici olduğu, zihinsel olarak dinlendirdiği ve ruha enerji kaynağı olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle eski geleneksel-kırsal yaşamdaki mutlu günleri hatırlattığı için de mutluluk verici bir aktivite olduğu dile getirilmiştir. Dolayısıyla hobi bahçesi sosyo-psikolojik açıdan insanlara mutluluk ve enerji kaynağı olduğu söylenebilir. Bu durumu katılımcılar şöyle belirtmiştir: “Toprakla uğraşmayı sevdiğim için orda kendimi buluyorum. Sevdiğim bir işi yaparken mutlu olduğum için o işi toprak kazmasından, hazırlamasından o son hasadı alana kadar çok büyük bir mutlulukla hevesle çalışıyorum, bunun için de yorgunluk nedir bilmiyorum...” (K7).

“...Arkadaşlarla bir araya gelerek toprakla meşgul olmak bana mutluluk veriyor.” (K9).

“Ürün almaya yaklaştığımızda...benim için bir tefekkür saati oluyor aynı anda, kesinlikle manevi bir huzur da alıyorum...benim için en büyük etkilerden bir tanesi hobinin dışında aynı anda orada bir ibadet atmosferi dahi manevi bir ortam dahi oluşturuyor. Psikolojik açıdan bana bir mutluluk enerjisi katıyor...benim için manevi tefekkür yeridir” (K2).

“Hobi bahçesine geldiğimde kendimi köyde hissediyordum. Köydeki dost akraba ahabab eşle birlikte sanki tarlada çalışıyor muşum gibi bi his geliyordu bana bi enerji geliyordu geriye dönük olduğu için anılarımı tazeliyordu, ölmüş annemi babamı gönlümde aklında canlandırıyordum...” (K3).

“Hobi bahçesine geldiğim zaman mutlu mesrur mutmain hissediyorum...komşularla sohbet muhabbet mutluluk veriyor farklı bir faaliyet olduğundan zihni dinlendiriyor...” (K9).

“Günlük standart duygu ve düşüncelerden kısmen sıyrılıyorum...standart yaptığım işlerden farklı bir işle uğraşıyorum bu da bana bir mutluluk veriyor.” (K12).

“Eski anılarımı hatırlıyorum ve çocuklarımın toprakla uğraşmasından memnuniyet duyuyorum.” (K16), şeklinde katılımcılar tarafından dile getirilmiştir.

Kişisel Gelişime ve Mesleki Hayata Katkısı

Hobi bahçesi ile uğraşı gerçekleştirmenin kişisel gelişime ve mesleki hayata olumlu katkısı olduğu saptanmıştır. Katılımcılara göre, bir araya gelerek bir şeyler üretmek, başarmak ve karşılıklı fikir alışverişinde bulunmak, kişisel gelişime katkı sağladığı ve mesleki hayata ilham kaynağı ve kararlılık kattığı anlaşılmaktadır. İnsanın ruhu ve bedeni rahatladığında, iş hayatında verim elde edeceği belirtilmektedir. Bununla beraber, sosyalleşme ile birlikte aidiyet duygusunun da olduğu tespit edilmiştir. Üniversite bünyesinde işletilen bu bahçeler, bahçede çalışanlarına bir aidiyet kazandırmaktadır. Böylece iş hayatına daha sıkı bağlanma ve yaptığı işi sahiplenme duygusu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla hobi bahçesi iş hayatına olumlu katkı yapmaktadır. Sonuç olarak, bedensel ve ruhsal yönden dinç olan insanlar hayata daha olumlu bakmakta olduğu, katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu durum şöyle belirtilmiştir: “...İnsanlarla paylaşımda bulunuyorsunuz...diyelim ki birisi yeni bir ürün getirmiş nasıl ekliyor bazen o sizden öğreniyor bazen siz ondan öğreniyorsunuz...bilgi alışverişinde bulunuyorsunuz...mesleki hayatıma ilham kaynağı ve kararlılık katıyor.” (K1).

“Hobi bahçesinin meslek hayatımıza katkısı olacağını düşünüyorum.” (K4).

“...Ruhen, beden en insan rahatladığı zaman iş konusunda da verim elde etmiş oluyor...” (K6).

“...Meslek hayatıma şöyle bir katkısı oluyor biz sosyal bir ortamda iş yürütüyoruz, meslek anlamda da birçok kendi arkadaşımızla orda çalışıyoruz bu sosyalleşmenin iş hayatımızda şöyle bir etkisi var, aidiyet duygusu var, ben bu üniversitede çalışıyorum bana böyle bir yer tahsis etmiş bu sayede kendi iş arkadaşlarımla çalışabiliyorum diyorum bu aidiyet duygusu işe daha sıkı dört elle sarılmamı

sağlıyor...işim bahçecilikle alakalı değil tabi ki, herkes farklı bir bölümde çalışıyor... fakat o bahçedeki o sosyal ortam kendi işimizde olumlu etki sağlıyor.” (K7).

“Stresi azaltması mesleki hayatımda daha verimli çalışmamı sağlıyor.” (K8).

“Evet stresten uzaklaştırarak tüm hayatımı etkiliyor.” (K10).

“Fiziksel ve ruhsal olarak daha dinç oluyorsunuz. Hayata daha olumlu bakıyorsunuz.” (K12), şeklinde düşünceler ifade edilmiştir.

Elde edilen bulgular kapsamında, hobi bahçesi ile meşgul olmanın sosyo-psikolojik yönüne dair görüşler genel olarak incelendiğinde, hobi bahçesi, insanlar arası samimi ve dostça ilişki kurulmasına zemin oluşturduğu belirlenmiştir. Bununla beraber, stres atma, rahatlama, motivasyon sağlama, iş hayatına ruhen ve bedenen olumlu katkı sağlama ve aidiyet oluşturma bakımından da hobi bahçesinin sosyo-psikolojik etkileri olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, kentsel yaşamın sunduğu boğucu ve stresli durumuyla başa çıkmaya yönelik geliştirilen hobiler arasında yer alan hobi bahçelerinin, insanın sosyolojisine ve psikolojisine olan etkileri araştırılmıştır. Çalışmada, İğdır Üniversitesi çalışanlarının hobi bahçesi hakkında görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, 16 katılımcı ile yapılan görüşme tekniği ile elde edilen bulgulardan varılan en temel sonuç, hobi bahçesinin, insanlara hem sosyolojik açıdan hem de sosyo-psikolojik olarak olumsuz etkisinin olmadığıdır.

Saha çalışmasından elde edilen bulgulardan varılan sonuçlar ayrıntılı olarak incelendiğinde, ilk olarak hobi bahçesinin kullanım amacı, sadece sebze, meyve ve çiçek yetiştirmek değil, aynı zamanda sosyal aktivite ve sosyalleşme imkânı sağlamasıdır. Doğal bitki yetiştirmenin yanı sıra ailelerin, yakın çevre ve iş arkadaşların bir araya gelerek, birlikte sosyalleşme ortamının oluşmasıdır. Literatür taraması yoluyla yapılan çalışmalar incelendiğinde, benzer sonuçların elde edildiği birçok çalışma bulunmaktadır (Aliğaoğlu ve Alevkayalı, 2017; Çelik, 2018; Güneroğlu ve diğerleri, (2018); Kef, 2015; Yılmaz Çildam, 2022). Çelik (2018) anket tekniği yoluyla yapmış olduğu saha çalışmasında, hobi bahçesinin kullanım amacının ürün yetiştirmekten ziyade, daha çok kentin yoğun ve yorucu ortamından uzaklaşmak ve aile bireyleri ile iyi vakit geçirmek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ulaşılan sonuç, bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

İş saatleri dışında arta kalan zamanı (boş zamanı) değerlendirme bakımından, ailelerin, komşuların ve iş arkadaşların gerek iş çıkışı gerek hafta sonları, hem doğal yaşam alanında nefes almak o ortamı hissetmek ve ürün yetiştirmek hem de çay sohbetleri, piknik ve çeşitli sosyal faaliyetler gerçekleştirmek için boş zamanlarını değerlendirme yeri olarak kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Aliğaoğlu ve Alevkayalı (2017) ile Yılmaz'ın (2021) anket tekniği yoluyla yapmış olduğu araştırmasında, hobi bahçesi ile meşgul olmanın sadece ürün yetiştirmek olmadığını aynı zamanda boş

zamani değerlendirme aktivitesi bakımından sosyalleşme alanı olarak da kullanıldığı sonucuna varmıştır. Varılan sonuç, bu çalışmanın sonucu ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Hobi bahçesi ile meşgul olmanın sosyo-psikolojik etkileri bakımından varılan sonuçlar şu şekilde ifade edilebilir: Doğal yaşam alanları olan hobi bahçeleri, insanın kendi öz varlığının yeniden hissedildiği ve doğadan kopan insani bağların yeniden kurulduğu yerler olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumla ilgili ayrıntılı sonuçlar şöyledir: Bu doğal yaşam yerleri, insana psikolojik ve fizyolojik açıdan kendilerini daha iyi hissetmesini sağlayan yerler olduğu belirlenmiştir. Gerek kent hayatının gerek iş hayatının yoğun, boğucu ve stresli atmosferinden uzaklaşmasını sağlayan bu yerlerin, stres atma, zihinsel rahatlama, kendini iyi hissetme, yenilenme sağlama ve motivasyon artırma etkisi bakımından psikolojik ve fizyolojik etkileri olduğu tespit edilmiştir. Özellikle, yetiştirilen ürünlerin gelişmesini, büyümesini ve meyve vermesini izlemek, tefekkür etmek manevi huzur verici, keyif ve mutluluk verici olduğu, bu durumun ise insanın yaşam kalitesine, kişisel gelişimine ve mesleki hayatına olumlu katkıları yaptığı sonucuna varılmıştır. Çalışkan Mimarlar (2020) ile Çelik'in (2018) yapmış olduğu araştırmasında ulaşılmış olduğu sonuçlar, bu çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Sosyolojik bakımdan konu ile ilgili varılan sonuçlar şöyle ifade edilebilir: Hobi bahçesinin doğal ortamında ürün yetiştirmek için insanların bir araya gelmesi, aynı zamanda sosyalleşme zemininin oluşmasını mümkün kılmıştır. Oluşturulan bu zeminde, insanlar hem bahçe ile ilgili fikir alışverişi, ürün paylaşımı ve birlikte çapa yaparak yardımlaşma ve dayanışma içerisine girmekte hem de ailelerin, yakın çevre ve iş arkadaşların birlikte sosyal ve kültürel aktivite gerçekleştirme imkânı bularak, sosyalleşme yaşadığı anlaşılmıştır. Özellikle, hafta sonları ailelerin, komşuların ve diğer çevrelerin kahvaltı, mangal ve çay içme aktiviteleri ve kamelyada sohbet etme etkinlikleri, insanların samimiyet kurmasına, komşuluk ilişkilerinin güçlenmesine ve arkadaşlıkların pekişmesine olumlu katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Yılmaz (2021) nicel yöntemle dayalı anket tekniği yoluyla yaptığı çalışmada, hobi bahçelerinin sosyal, kültürel ve psikolojik etkilerinin önemlilik arz ettiği ve buna dair gerekli çalışmaların yapılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Yeler, Ulay ve Akdeniz (2022) geliştirdiği hobi bahçesi projesinde, bu bahçelerin yaşam kalitesinin artırılmasına, stres düzeylerinin azalmasına, doğayla daha konforlu bir biçimde zaman geçirilmesine katkı sağlayacağı ve dolayısıyla aile bireylerinin yaşam kalitesinin hem sosyal etkinlikler ile hem de psikolojik ve fiziksel aktivitelerle artırılmasına katkı sağlayacağı sonucuna ulaşmıştır. Tapur (2018) ise, hobi bahçesinin sosyal ve kültürel aktivite sağlamanın yanı sıra sosyal dayanışma duygusu oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine benzer bir şekilde, Kef (2015) yapmış olduğu bilimsel çalışmada, hobi bahçesinin sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan toplumsal fayda sağladığı sonucuna varmıştır. Güneroğlu ve diğerleri (2018) tarafından yapılan benzer bir çalışmada, üniversite kampüsünde öğrencilerin, akademik ve idari personelin, lojman sakinlerinin doğayla bütünleşerek, dinlenme, öğrenme, eğlenme, kuşaklar arası iletişim ve kültürel etkileşim sağlama bakımından hobi bahçesinin sosyalleşme imkânı sunduğuna dair sonuçlara

ulaşmıştır. Tüm bu sonuçlar, bu çalışmanın sosyolojik açıdan vardığı sonuçlarını destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Sosyolojik açıdan genel bir değerlendirme yapıldığında, hobi bahçesi, toplumsal yapının kurumsal öğeleri olan aile, eğitim, kültür, meslek, sağlık vb. kurumları olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir. Bu bağlamda, hobi bahçelerinin, üniversite kampüslerinin yanı sıra kent sakinlerinin de istifade edebileceği yerlere kurulması, kentsel mekân içerisinde bu doğal yaşam alanlarının yaygınlık kazandırılması aileye, komşuluk ilişkilerine ve mesleki hayata önemli katkı sağlayacağı anlaşılmaktadır. Bu durumda, daha sağlıklı, bilinçli ve kültürlü bir toplum meydana geleceği söylenebilir.

Teşekkür: Bu araştırmanın tematik konusuyla tanışmamı sağlayan, kıymetli vakitlerini ayırarak rehberlik eden, öneri ve eleştirileriyle çalışmaya katkıda bulunan kıymetli bilim insanı; Muş Alparslan Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. İsa YILMAZ'a teşekkürü bir borç bilirim. Bununla beraber, saha çalışması sürecinde, araştırmaya zaman ayırıp görüşme sorularına içtenlikle cevap veren gönüllü katılımcılara çok teşekkür ediyorum.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: 1. yazar, çalışmada tüm bölümlere katkı sağlamıştır. 2. yazar, çalışmada tüm bölümlere katkı sağlamıştır. 1. yazarın katkı oranı: %60, 2. yazarın katkı oranı: %40.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma kapsamında yazarlar arasında ve herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Aliağaoğlu, A. ve Alevkayalı, A. (2017). Balıkesir'de hobi bahçeleri: Özellikler ve sorunlar. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0 (35), 195-203. <https://doi.org/10.14781/mcd.291194>
- Arslantürk, Z. (2016). *Uygulamalı sosyal araştırma metot ve teknikler spss*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design, qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. California: SAGE Publications.
- Çalışkan Mimarlar, H. (2020). Şifa bahçeleri'nin terapik faydaları ve tasarım ilkelerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bursa.
- Çelik, S. (2018). Kentsel açık ve yeşil alan sistemi içerisinde hobi bahçelerinin tasarım ilkeleri ve yönetimi üzerine bir araştırma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Isparta.
- Günay, Ü. (2016). Din sosyolojisinin yöntem ve teknikleri. N. Akyüz ve İ. Capcıoğlu (Ed.). *Din Sosyolojisi El Kitabı* (ss. 149-168). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güneroğlu, N., Bekar, A. G. M., Aktürk, P. M. E., ve Dihkan, P. M. A. (2018). Kentsel yeşil alan sistemlerinde hobi bahçeleri; Karadeniz Teknik Üniversitesi Kanuni kampüs örneği. *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(25), 2253-2263.

Holloway, I. & Wheeler, S. (1996). *Qualitative research for nurses*. Oxford: Blackwell Science Ltd.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kef, F. Ş. (2015). Hobi bahçelerinin planlanması ve tasarımı: Konya karatay karaaslan hobi bahçesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

Keleş, R. (1993). *Kentleşme politikası*. Ankara: İmge Yayınları.

Krefting, L. (1991). Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy*, 45 (3), 214-222.

Öktem, Ü. (2005). Fenomenoloji ve Edmund Husserl'de apaçıklık (evidenz) problemi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 45(1), 27-55.

Tapur, T. (2018). "Konya il merkezinde bulunan hobi bahçeleri". *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*. 3(25), 109-122.

TÜİK, (2021). Türkiye istatistik kurumu. *Türkiye kıır/kent nüfus dağılımı*. <https://www.tuik.gov.tr/> (Erişim tarihi: 14.01.2023).

TDK, (2023). <https://sozluk.gov.tr/> Türk dil kurumu. (Erişim tarihi: 14.01.2023).

Yasak, Ü., Özav, L. ve Akbay, H. M. (2020). Konut özellikleri ve kullanım pratikleri açısından Uşak'ta hobi bahçelerinin incelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(44), 285-298. <https://doi.org/10.17295/ataunidcd.768980>

Yeler, O., Ulay, G. ve Akdeniz, S. (2022). Hobi bahçeleri tasarımında ahşap donatı ihtiyaçlarının belirlenmesi ve örnek model oluşturulması: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi örneği. *Mobilya ve Ahşap Malzeme Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 71-82.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, H., Turgut, H. ve Demircan, N., (2009). Erzurum kent halkının hobi bahçesi hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Türkiye Ormanlık Dergisi*, 7(1), 96-110.

Yılmaz, A. E. (2021). Modern toplumda bireylerin değişen boş zaman aktiviteleri: Ankara ili "hobi bahçeleri" örneği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(35), 991-1007. <https://doi.org/10.12981/mahder.961788>

Yılmaz Çıldam, S. (2022). Kentsel yeşil alan örneklerinden Kezer kampüsü hobi bahçeleri üzerine bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 89-110.

İnternet Kaynakçası

URL-1, Merriam Webster. *Hobi (Hobby)* <https://www.merriam-webster.com/dictionary/hobby> (Erişim tarihi: 14.01.2023).

URL-2, Gazetesi, D. (2013). *Müzik dinlemek hobi midir?* <https://www.dunya.com/kose-yazisi/muzik-dinlemek-hobi-midir/17070> (Erişim tarihi: 14.01.2023).

URL-3, Utah State University, Mental Health Education (2021). *How hobbies improve mental health?* <https://extension.usu.edu/mentalhealth/articles/how-hobbies-improve-mental-health> (Erişim tarihi: 27.04.2023).

URL-4, T.C. Millî eğitim bakanlığı. *Tarım hobi bahçeleri*.
http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Hobi%20Bah%C3%A7eleri.pdf (Erişim tarihi: 02.02.2023).